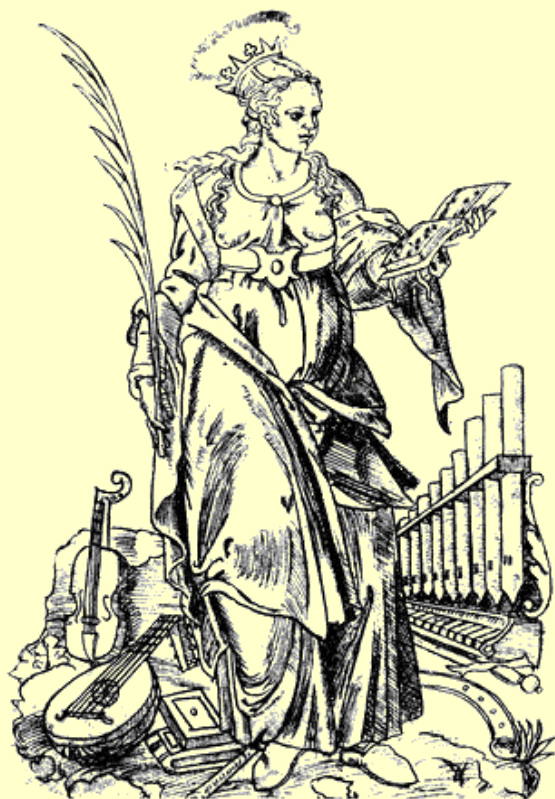

KDOV-blad

Lente 2006

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Mr. Drs. Paul Houdijk, Rademakersgilde 115, 3994 BR Houten
e-mail: paul.houdijk@hetnet.nl - tel. 030-6380358

Secretaris:

Gemma Coebergh, Donkere Begijnhof 5, 2011 HG Haarlem
e-mail: Secrkdov@cs.com - tel. 023-5516877

Penningmeester:

Ir. Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: b.a.g.hillen@planet.nl - tel. 079-3418575

Geestelijk adviseur:

Drs. Maurice Pirenne, Eikenlaan 1, 5248 BD Rosmalen
e-mail: mapi@hetnet.nl - tel. 073-5213498

Leden:

Ruud Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
e-mail: huijbregts@tref.nl - tel. 040-2903428 - fax. 040-2903429

Jean-Pierre Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
e-mail: organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475-496456

Mark Heerink, Willemstraat 12, 8601 GH Sneek
e-mail m.heerink@planet.nl - tel. 0515 430 137

Bert Becht, Duifhuis 17, 5285 JS Berlicum
e-mail lha.becht@home.nl - tel. 073 5033948

Ereleden:

Bernard Bartelink, Kees Bornewasser en Louis Toebosch

Hoofdredacteur KDOV-blad:

Drs. R.T.M. Hoogenboom, Streekweg 340, 1616 AS Hoogkarspel
e-mail: ruudenalicehoogenboom@wanadoo.nl - tel. 0228-562632

Eindredacteur KDOV-blad:

Ed van Aken, J.D. de Koklaan 43, 2552 DG Den Haag
e-mail: edvanaken@wanadoo.nl - tel. 070-4042828

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijpbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, tenminste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt € 35,- per jaar, 65 vóór 2004 € 16,-, 65 na 2004 € 25,- per jaar.

Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Krijn van Aken

Druk & verzending: Adrepak, Den Haag

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Redactioneel	1
van het Bestuur	2
Leden	4
Jaarverslag van de KDOV over 2005	5
Paus Benedictus XVI en de kerkmuziek	8
Berichten	12
Orgelbouwnieuws	22
Recensies	27
Humor in de Kerk	31

Redactioneel

Het is de redactie weer gelukt, met dank aan de medewerkers en inzenders van kopij, om een gevarieerd KDOV-blad samen te stellen. Een interessant artikel over de visie van de huidige paus op kerkmuziek, een In Memoriam voor Arend Jan Gierveld, vele (vaak verrassende/positieve) berichten, besprekingen, orgelbouwnieuws en uiteraard de in het leven onmisbare humor in de malapropismen en anekdotes!

We wensen u dan ook veel leesplezier en roepen u op interessante berichten op te sturen of artikelen te schrijven; ook uw 'humor' wordt met belangstelling opgewacht. Mèt het bestuur roepen wij u ook op na te denken over de viering van ons 90-jarig bestaan. Maak van onze vereniging een springlevende organisatie en ga aan de slag!

Ed van Aken (eindredacteur) en Ruud Hoogenboom (hoofredacteur)

Oproep

Oproep! Boekenweek: Schrijvers en Muziek

Met "Boem Paukeslag" kondigt de 71e Boekenweek (15 t/m 25 maart '06) zich aan; met dank aan Paul van Ostaijen voor diens gelijknamige gedicht. Het thema is: Schrijvers en Muziek. Kortom: veel boeken over muziek en muzikaal-literaire evenementen. Zo ook "Muziek in mijn leven, Schrijvers over de inspirerende werking van klassieke muziek" (Prometeus, 90 3512 849 4, € 15,-) met o.m. Hafid Bouazza, Margriet de Moor, Bernlef en Ramsey Nasr ("klassieke muziek was stom en voor mietjes"). Schrijf de redactie uw eigen bevindingen of over interessante boeken (koor/orgel) in dit kader! Met dank.

RH

van het Bestuur

Contributie

Conform het besluit van de algemene ledenvergadering van 22 januari 2005 zullen in 2006 wederom de contributies verhoogd worden. De nieuwe bedragen zijn:

Gewoon lidmaatschap: € 35,-

Lidmaatschap 65 jaar en ouder;

- reeds lid in 2004 en 65 jaar of ouder in 2004: € 16,-

- reeds lid in 2004, maar 65 jaar ná 2004: € 25,-

- nieuw lid 65 jaar of ouder: € 25,-

Hogere bedragen dan de vastgestelde contributiebedragen zijn altijd welkom. Leden die problemen hebben om hun contributie te betalen kunnen zich tot het bestuur wenden. Binnenkort ontvangt u een acceptgirokaart voor de betaling van de contributie 2006.

Ben Hillen, penningmeester

Adres gezocht

Wie kan ons helpen aan het adres en/of telefoonnummer van het volgende KDOV-lid; zijn laatst bij ons bekende adres staat hierbij vermeld:

R.D. Kroezen

Turpynplaats 36

3813 JJ Amersfoort

Reactie naar dhr. B. Hillen (zie colofon)

Nieuwe bestuursleden

Mark Heerink behoort tot de jongere generatie van KDOV-leden. Hij is werkzaam als organist/dirigent in de St. Cyriacuskerk (Koepelkerk) te Hoorn en tevens als regionaal medewerker voor kerkmuziek en bestuurslid van de diocesane afdeling van de NSGV in het bisdom Haarlem.

Lambert (Bert) Becht (*1945) heeft vanuit zijn management-achtergrond veel ervaring met bestuurlijke zaken, maar is ook al vele jaren werkzaam als bevoegd kerkmusicus (III), zowel in de functie van dirigent als van organist. Wat kan hij in het bestuur van de KDOV betekenen? In zijn eigen woorden: "Ik heb altijd naar een actieve rol gezocht en ben in die zin sterk resultaatgericht. Uitgaande van de grote lijnen vastgesteld beleid, ben ik voorstander van actieplanning op de kortere termijn, waarin doelen en tijdlijnen de richting bepalen. Evaluatie en bijstelling zijn nodig om de voortgang te bewaken". (GC)

Brainstormdag bestuur

Op zondag 12 maart a.s. zal het bestuur een brainstormdag houden. De bedoeling hiervan is een op de praktijk toegespitste ontwikkeling van een visie op het mede vormgeven van de toekomst van de r-k. kerkmuziek in het algemeen en de rol in dat proces van de KDOV in het bijzonder. Wij mikken op een grotere rol van de KDOV in de toekomst, binnen de grenzen der mogelijkheden uiteraard. U wordt via de website, het KDOV-blad en de elektronische nieuwsbrief op de hoogte gehouden!

90-jarig bestaan KDOV

Het bestuur wil de leden met klem verzoeken ideeën in te dienen over het vieren van het 90-jarig bestaan van de KDOV, volgend jaar. Wij willen u graag nauw betrekken bij de vormgeving van dit jubileum. Laat uw creativiteit de vrije loop! Ideeën kunnen worden ingediend bij het secretariaat.

Compositiedag KDOV 20 mei 2006

De KDOV organiseert op 20 mei 2006 een compositiedag in de St. Petruskerk te Boxtel. Dit biedt aan zowel leden als anderen de mogelijkheid kennis te maken met datgene wat er in onze gelederen zoal is voortgebracht. Het gaat om koor- of orgelwerken die gecomponeerd zijn ná het 2e Vaticaans Concilie en bij voorkeur geschreven zijn in de laatste 20 jaar. De volgende werken zullen worden uitgevoerd (de volgorde van uitvoering wordt nog nader bepaald):

Orgelwerken:

Prélude liturgique - Paul Houdijk

Toccatà over "Laat ons een weinig verder gaan" - Theo Berben

3 versetten over "Ave Maris Stella" - Aart de Kort

Victimae Paschali Laudes - Frits Haaze

Koorwerken

Apocalypse 21 - Jos laus

Psalm 23 - Aart de Kort

Tantum Ergo - Peter Priem

Psalm 32 - Jan Valkenstijn

Cultrix divina, virtutum flos, Catharina - Fred Vonk

Delen uit Missa Ave Maria - Nico Waasdorp

Sanctus uit de Agnesmis - Frans Kaag
Eer aan God - Jeroen Pijpers
Delen uit Missa Brevis - Herman Funnekotter
Pater Noster - Ton Klos
Aan Goede wij oock roepen zere - Maurice Pirenne
Alleluiaverzen voor de advent - Maurice Pirenne

Leden die aanwezig willen zijn op deze compositiedag wordt verzocht zich aan te melden bij de secretaris, tel. 023-5516877; email seckrdov@cs.com

---

Leden

Kees Bornewasser 80 jaar

Naar ons nu eerst ter ore is gekomen heeft ons erelid Kees Bornewasser reeds op 17 augustus 2005 de leeftijd van 80 jaar bereikt. Naast zijn verdiensten voor de kerkmuziek is hij voor onze vereniging van groot belang geweest, niet in het minst vanwege het door hem vele jaren lang uitgeoefende voorzitterschap. Wij zijn hem daar dankbaar voor en wensen hem nog vele jaren in goede gezondheid toe. (GC)

Nieuwe leden

Ad Hoogenboom, Burg. Gülcherlaan 30, 1217 PC Hilversum, tel. 035-6248870, ajhoogenboom@tiscali.nl

Opgezegd

A. Boone, 's-Gravenzande (wegens overlijden)
J. Koenraad, Roosendaal (wegens sluiting kerk/leeftijd)

Jaarverslag van de KDOV over 2005

(zoals gepresenteerd tijdens de jaarvergadering op 14 januari 2006)

Voor de **Algemene Ledenvergadering** was deze keer de stad Utrecht gekozen. In het statige parochiële centrum aan de Nieuwegracht verzamelde zich een aantal leden voor een geanimeerd verlopende vergadering. De hoop dat de keuze van een centraal gelegen plaats de aanwezigheid van een groot aantal leden zou opleveren werd helaas niet vervuld.

Na de lunch werden wij in de Sint Catharinakathedraal toegesproken door pastor Norbert Schnell (verbonden aan de Utrechtse binnenstadsparochies, maar ook rector van het Ariëns Convict), die ons een hart onder de riem stak wat betreft ons functioneren als kerkmusicus. Het was een positieve ervaring om dit zo rechtstreeks van een pastor te horen.

Aart de Kort hield een boeiende inleiding over orgelspel in de liturgie. Vervolgens bespeelden Paul Houdijk en De Kort het Maarschalkerweerdorgel. Met name de Prélude liturgique van eerstgenoemde maakte indruk, maar wij werden niet minder aangenaam verrast door de spitsvondige en harmonisch prettig gekruide improvisaties van De Kort. Hiermee werd gedemonstreerd dat liturgisch orgelspel veel gedaanten kan aannemen en allerminst een eenvormige zaak hoeft te zijn.

Het **Algemeen Bestuur** kwam het afgelopen verenigingsjaar vier maal bijeen: op 25 februari, 18 juni, 9 september en 30 december. Het Dagelijks Bestuur kwam bijeen op 12 februari. De elektronische snelweg bewees het bestuur wederom veel diensten doordat berichten en informatie snel en doelgericht konden worden uitgewisseld.

De diverse **commissies** (rechtspositie, publiciteit, ledenwerving en evenementen) zullen zelf verslag doen van hun werkzaamheden en de resultaten daarvan.

De **NSGV** zal dit jaar met nog minder financiële steun dan ooit verder moeten. Onze voorzitter zoekt geregeld contact met NSGV - voorzitter Ton van den Berg om op zijn minst de vinger aan de pols te houden.

De **commissie Orgel en Media** van Vereniging Nederlands Platform voor Orgelkunst - en Cultuur (VNPO) heeft actie ondernomen om met verantwoordelijke medewerkers van radio 4 te praten over het orgelbeleid. Aangezien het orgel kennelijk wordt beschouwd als een

randverschijnsel dat slechts voor zeer weinig luisteraars aantrekkelijk is, kunnen wij niet verwachten dat uitzendingen met alleen maar orgelmuziek nog op de zender terugkeren. De commissie blijft zich beijveren voor meer waardering van het orgel bij radio, tv en pers.

De **Commissie Kerkmusicus** heeft meer geduld moeten betrachten dan gewenst was. Het concept van de nieuwe salarisregeling bleek in de ogen van sommige kerkjuristen nog enkele vlekjes te bevatten. Daardoor is de nieuwe regeling nog niet per 1 januari j.l. van start kunnen gaan. Wij hopen dat dit volgend jaar wel het geval zal zijn.

Door de dood zijn ons **dit jaar ontvallen**: de heren Cor de Rooij, Alphons Kahmann, Herman Zengerink en André Boone.

De heren Richard Kroes, 60 jaar organist, en Leo Cantrijn 70 jaar organist.

Ons erelid Kees Bornewasser bereikte in augustus de leeftijd der zeer sterken. Zijn 80 jaren zijn hem echter niet aan te zien!

Professor dr. Anton Vernooij nam in oktober **afscheid** als bijzonder hoogleraar liturgische muziek aan de universiteit van Tilburg.

Het **KDOV-blad** maakte in het najaar een belangrijke verandering door. Frits Haaze gaf de staf door aan hoofdredacteur Ruud Hoogenboom en eindredacteur Ed van Aken. Diens zoon Krijn houdt zich voortaan bezig met de technische afwerking, de druk en verzending worden verzorgd door Adrepak in Den Haag. Frits Haaze blijft voorlopig zijn column schrijven. Voor cd-besprekingen, orgelbouwnieuws en boekrecensies zijn vaste medewerkers aangetrokken.

Met de benoeming van kardinaal Joseph Ratzinger tot paus hopen wij kerkmusici op een leider die de grote waarde van kerkmuziek inziet. Muzikaal is de **nieuwe paus** zeker. Hij weet ook de betekenis van het gregoriaans onder de aandacht te brengen. Of zijn affiniteit met muziek ook zal leiden tot meer waardering voor en ondersteuning van kerkmusici zal nog moeten blijken.

De komende jaren zullen wij ons licht niet onder de korenmaat moeten stellen. Willen wij in ons **vak serieus genomen worden**, dan moeten we onszelf en onze kwaliteiten met flair en lef durven laten zien. Wij hebben vaak de naam bescheiden te zijn, soms zelfs tè bescheiden. Bescheidenheid is een nobele eigenschap die de mens siert, maar een te grote portie leidt tot onzichtbaarheid, wat niet bevorderlijk is voor het gezicht dat we onze omgeving willen tonen.

Het is het gezicht van een idealist (anders kies je dit vak niet), van een harde werker (anders houd je het in dit vak niet vol), maar vóór alles van

een man of vrouw met liefde voor de schoonste aller kunsten, die een zo onmisbare rol speelt in de liturgie.

Het KDOV - bestuur zal zich ook het komende jaar zo goed mogelijk inzetten voor onze belangen, met een nu weer voltallige bezetting .

Haarlem,

op de gedenkdag van de Zalige Petrus Donders, 14 januari 2006

In Memoriam

Jan Gierveld

Hoewel geen lid van onze vereniging toch een In Memoriam voor Arend Jan Gierveld. Op 11 januari 2006 overleed de in 1932 geboren historicus Arend Jan Gierveld. In 1977 promoveerde hij, na negen jaar studie, op een proefschrift over het Nederlandse huisorgel in de 17e en de 18e eeuw. Tot die tijd vormde dit item een vrijwel onontgonnen terrein. Hij werd met name geprezen om zijn "zeer goede en methodologische opzet" en "het compacte en heldere taalgebruik". Een tweede gigantische klus vormde midden jaren '80 (i.s.m. de Ver. voor Nederlandse Muziekgeschiedenis) de publicatie van het 'handschrift-Broekhuizen', waarin voor een groot aantal orgels (ook in R.K. Nederland) de enig bekend feiten staan over de situatie rond 1850! Minstens zo belangrijk was zijn 'Commentaar' hierop uit 1993, met correcties, de verdere lotgevallen en literatuurverwijzingen.

Als voorzitter van de Orgelbouwadvisiecommissie van de Gereformeerde Organisten Vereniging schreef hij de publicatie "Inleiding tot de Orgelbouw"; voor de PKN was hij tot december 2005 vice-voorzitter van de Commissie Orgelzaken; in totaal 25 jaar commissiewerk. Als historicus was hij breed georiënteerd: zijn doctoraalscriptie ging over het sociale milieu van de organisten in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Zijn visie over organologie komt (postuum) in een van de laatste delen van de Orgelencyclopedie te staan. Een belangrijke man is overleden, moge hij rusten in vrede. (RH; Orgelvriend, maart 2006; De Orgelkrant, maart 2006)

Paus Benedictus XVI en de kerkmuziek

Inleiding

Joseph Kardinaal Ratzinger is op 19 april 2005 na een kort conclaaf tot paus gekozen. Hij nam daarbij de naam aan van Benedictus XVI. Voordat hij tot paus werd gekozen heeft hij veel gepubliceerd, naar men zegt zo'n veertigtal werken. Als professor aan de Universiteit van Regensburg publiceerde hij vooral theologisch, wetenschappelijke werken, later als kardinaal en prefect van de Congregatie van de Geloofsleer ook kerkelijke documenten en zelfs spirituele geschriften (*Het zout der aarde*).

In de verscheidenheid van onderwerpen is zijn aandacht voor de liturgie opmerkelijk te noemen. Heel bekend is zijn boek *Der Geist der Liturgie*, dat in 2000 verscheen, waarin hij een oproep doet tot een nieuwe liturgische beweging.

Binnen deze aandacht voor de liturgie neemt zijn belangstelling voor de kerkmuziek een heel bijzondere plaats in. Uit documentaires en uitzendingen is bekend, dat hij zelf graag piano speelt. We kunnen aannemen dat hij uit een muzikaal gezin stamt, gezien het feit ook dat zijn priesterbroer Georg jarenlang dirigent is geweest van de bekende Regensburger Domspatzen. Enkele van de belangrijkste geschriften over de kerkmuziek willen we hier behandelen.

Das Fest des Glaubens

In 1981, nog juist voordat hij prefect van de Congregatie van de Geloofsleer werd, schreef Ratzinger al een boek over de liturgie onder de titel *Das Fest des Glaubens*. (1)

Ratzinger ziet de kerkmuziek altijd in nauwe samenhang met de liturgie en de theologie. In *Das Fest des Glaubens* behandelt hij dit thema in een hoofdstuk onder de titel: "Zur theologischen Grundlegung der Kirchenmusik".

Allereerst behandelt hij de vraag of kerkmuziek überhaupt wel thuis hoort in de liturgie. Na het Concilie meenden sommigen dat de zogenaamde "kunstmuziek" niet geschikt zou zijn voor de liturgie, maar alleen nog de "gebruiksmuziek", waarmee dan vooral de samenzang bedoeld is. Hij constateert dus een duidelijke spanning tussen kunstmuziek en gebruiksmuziek.

De Kerkvaders waren aanvankelijk ook vaak tegenstander van

instrumenten en zelfs van zang in de liturgie, omdat er zo een te grote overeenkomst met de tempeldienst zou zijn, en ook omdat de christen God meer met de geest dan met de mond moet eren (vgl. Kol. 3,6). Maar het is duidelijk vanuit de bijbel, dat er vanaf het begin al gezongen is in de christelijke eredienst.

Zo mogen we aannemen dat ook tijdens het Laatste Avondmaal de gebruikelijke psalmen werden gezongen, zoals ook in de jonge Kerk, die nog dicht tegen de Joodse eredienst aanleunde. Al snel werden hier gezangen aan toegevoegd, waaronder ook de nieuwtestamentische hymnen (2).

Thomas van Aquino (1225-1274) geeft een theologische grondslag voor de kerkmuziek. Hij laat zien, dat de vreugde van het samen God lofprijzen, zoals dat in de psalmen vaak gebeurt, rechtvaardiging genoeg is voor de liturgische zang. In de vreugde komt Gods heerlijkheid tegenwoordig en door de lofprijzing van God stijgt de mens op naar God.

Op grond van een verkeerd uitgelegde "participatio actuosa" (daadwerkelijke deelname) van het hele Godsvolk denken velen dat de samenzang de enige vorm kan zijn in de liturgie. Alsof we altijd allen moeten handelen en alsof we niet daadwerkelijk zouden kunnen deelnemen door te luisteren. Ratzinger pleit er dan ook voor, dat kunstmuziek haar plaats heeft in de liturgie. Omdat de Kerk ook "eine Heimstatt des Schönen" (thuisplaats van schoonheid) moet zijn.

Liturgie en kerkmuziek

Op het congres van de CIMS (3) in 1985 heeft Joseph kardinaal Ratzinger op uitnodiging van de organisatie een openingsrede gehouden over liturgie en musica sacra. Het was een theologisch gefundeerde uiteenzetting over het verband tussen Christus, Kerk en Liturgie.

Kerkmuziek is een geïntegreerd onderdeel van de liturgie, omdat ze hetzelfde doel heeft, namelijk "de verheerlijking van God en de heiliging van de gelovigen"(4).

Daarom zal kerkmuziek dus ook onderdeel moeten zijn van die dialoog tussen Vader, Zoon en H. Geest. Liturgie en kerkmuziek moeten vooral het "Sursum corda" (Verheft uw harten) bewerken, zoals Ratzinger dat graag noemt, met andere woorden moeten de mensen helpen zich tot God te verheffen. Niet alle muziek is daar geschikt voor. *"Waar is echter, dat de muziek, die de aanbidding "in Geest en Waarheid" dient, niet ritmische extase, niet zinnelijke suggestie of bedwelming, niet subjectief gevoelsgeluk, niet oppervlakkig vermaak kan zijn, maar een boodschap*

toegedaan is, een omvattend geestelijk en in hoogste zin redelijk getuigenis".

Daarom wijst hij ook rockmuziek af, maar ook "Agitationsmusik" (muziek die aanzet tot verschillende collectieve doeleinden), zinnelijke muziek (muziek die mensen tot erotische of zinnelijke lustgevoelens brengt), loutere amusementsmuziek (die eigenlijk niets wil meedelen, maar alleen de stilte wil doorbreken) en rationalistische muziek, zoals veel dorre "catechismusliederen" en veel in commissies geconstrueerde gezangen. Maar tegelijk geeft hij ook aan in welke richting men moet zoeken om nieuwe kerkmuziek te schrijven. Hij geeft daarvoor twee wegwijzers. Allereerst moet liturgische muziek, wat haar innerlijke karakter betreft, voldoen aan de eis van de grote liturgische teksten van de H.Mis: Kyrie, Gloria, etc. De tweede wegwijzer is de verwijzing naar het Gregoriaans en Palestrina, daarbij aansluitend bij het Concilie, dat het Gregoriaans erkent als eigen aan de Romeinse liturgie, terwijl ook andere soorten kerkmuziek, met name de polyfonie, niet worden uitgesloten, mits ze beantwoorden aan de geest van de liturgische handeling (5).

Der Geist der Liturgie

In *Der Geist der Liturgie* (2000)(6), komt Ratzinger nog eens terug op de kerkmuziek. Vanuit het Oude Testament en het Christusmysterie legt hij een theologisch fundament voor de zang in de liturgie. Praktisch gezien worden de psalmen, die de belangrijkste gezangen van Israël zijn, nu ook tot de belangrijkste gezangen van de jonge Kerk. De psalmen worden nu samen met Christus gebeden (gezongen). Als snel ontstaan er nieuwe christelijke gezangen en hymnen, aanvankelijk nog gebaseerd op het Oude Testament (zoals het Benedictus en het Magnificat), maar ook in de Bijbel al op geheel christologische teksten (Joh. 1,1-18; Phil. 2,6-11; I Tim. 3,16). In het Oosten ontwikkelt zich de puur vocale kerkmuziek, later ook meerstemmig, in het Westen het Gregoriaans, dat in zijn eenstemmigheid tot grote bloei komt. In de late Middeleeuwen ontstaat de meerstemmigheid, de polyfonie en doen de muziekinstrumenten (weer) hun intrede in de liturgie. Het is het moment dat de liturgische muziek niet meer ontstaat vanuit het gebed, maar door de autonomie van de kunstmuziek van de liturgie wegvoert. Ze wordt doel op zich. Het Concilie van Trente probeert daarom de kerkmuziek weer terug te brengen naar tekstbetrokkenheid en beperkt ook het gebruik van instrumenten. Ook wordt het verschil tussen wereldlijke en sacrale muziek duidelijk onderscheiden. Later zal in de barok en de romantiek het gevaar weer opduiken van het virtuozenom,

van de ijdelheid van het kunnen, zodat de muziek niet meer dienend is aan het geheel van de liturgie, maar zelf op de voorgrond wil treden. Pius X zal daarom het Gregoriaans en de polyfonie tot maatstaf maken van liturgische muziek om het opera-achtige, dat het sacrale overwoekert, uit te bannen, ook om een duidelijk onderscheid te maken tussen liturgische muziek en religieuze muziek in het algemeen.

Ratzinger besluit met een drietal punten, die van toepassing zijn op echte liturgische muziek.

Liturgische muziek is gefundeerd in een bijbels geloof en daarom is er een duidelijk overwicht van het woord. Ze is een hogere manier van verkondiging. Door de woordbetrokkenheid is er sprake van een voorrang van het zingen op instrumentale muziek. De bijbelse en liturgische teksten zijn maatgevend voor nieuwe liturgische muziek. Niet in de zin dat er geen nieuwe liederen zouden mogen worden gemaakt, maar dat ze zich moeten oriënteren op die teksten en zich erdoor laten inspireren.

Het bidden, het zingen en spelen voor God is een gave van de H. Geest (vgl. Rom. 8,26). Niet elke soort muziek is geschikt voor de liturgie. Maatstaf is of zijn om de H. Geest handelt of om "Ungeist". Of ze helpt om de harten te verheffen (Sursum corda) naar God, naar Christus.

Hij benadrukt tenslotte het kosmische karakter van de liturgische muziek: wij zingen met de engelen! Dit kosmische karakter is gegrond in de Christusbetrokkenheid van de hele christelijke cultus. Elke echte kunst en dus ook kerkmuziek is benadering van de Kunstenaar die Christus is, de Schepper-Geest. Dit staat tegenover de huidige opvatting van muziek als pure subjectiviteit en als alleen maar uitdrukking van de wil.

Pastoor drs. A. van Hout

artikel, met toestemming van de auteur, pastoor drs A. van Hout (priester-musicoloog en vice-voorzitter van de Ver. voor Latijnse Liturgie) en de redactie/bestuur VvLL uit Bulletin 90, dec. 2005, blz. 118-122 (ook verschenen in Koorgeleide van de NSGV-Roermond).

- 1) J. Ratzinger, *Das Fest des Glaubens*, Johannes Verlag, 1981, blz.86-111.
- 2) Fil. 2,5vv; Ef. 2,14-16.
- 3) VIIIe Conventus Internationalis Musicae Sacrae in Rome, 1985. J. Ratzinger, *Liturgie und Musica Sacra*, in: *Christus in ecclesia cantat*, 1985, blz. 60-74.
- 4) *Sacrosanctum Concilium*, 113.
- 5) *Sacrosanctum Concilium*, 116.
- 6) J. Ratzinger, *Der Geist der Liturgie*, blz.117-134.

Berichten

Nieuwe tarieven

De tarieven zijn met 1,4% verhoogd. Per 1 januari gelden de volgende (minimum-)tarieven:

<i>Bevoegdheid</i>	<i>dirigent-organist</i>	<i>dirigent of organist</i>
Bevoegdheid I	€ 39,10	€ 26,05
Bevoegdheid II	€ 34,20	€ 22,80
Bevoegdheid III	€ 29,35	€ 19,20
Groep A	€ 24,45	€ 16,30
Groep B	€ 16,30	€ 11,10

NSGV-eretekenen niet verhoogd

Het Hoofdbestuur van de NSGV heeft besloten de verkoopprijzen van de eretekenen in 2006 niet te verhogen. Dit ondanks het feit dat de inkooprijzen wèl zijn gestegen. Het bestuur wil hiermee een positief signaal geven. Ze kunnen worden aangevraagd via de Diocesane Gregoriusverenigingen. (RH; Opmaat, jan.'06, p.8)

Jan Valkestijn 50 jaar priester

Op 26 mei 2006 viert Mgr. Drs J. Valkestijn zijn 50-jarig priesterjubileum. Voor velen van ons is hij geen onbekende en nog steeds actief (zie ook boekbespreking in ons laatste KDOV-blad!). Ook van deze kant onze gelukwensen. Wilt u hem feliciteren: Emmaplein 30, 2014 VA Haarlem. (RH, Samen Kerk, febr.'06)

Rossiniaans kathedraal-spektakel

In de Antoniuskathedraal in Breda werd op 27 januari de 'Petite Messe Solennelle' van Rossini uitgevoerd. Het was het eerste muzikale wapenfeit van de Stichting Steunfonds, die in 2001 is opgericht voor de restauratie van het rijksmonument. Tijdens de verbouwing van de kerk zijn ideeën ontstaan om het gebouw behalve voor de liturgie en de parochie nog beter te benutten. De première van deze mis van Rossini, die in 1869 veel stof deed opwaaien, vanwege zijn hoog belcanto-gehalte (niet vreemd voor een operacomponist) en de weigering van paus Pius IX om vrouwen te laten meezingen, is dus opmerkelijk te noemen! (kerkorgel.pagina.nl, 31-1-'06)

Orgeldvd's

Willem van Twillert werkt nijver door aan zijn reeks dvd's over Nederlandse orgels. De eerste twee delen zijn gemaakt in de Bovenkerk te Kampen. Het derde deel in Bolsward rond het Hinsz/Van Dam-orgel in de Martinikerk. Op de dvd is een vijftal organisten aan het werk en wordt informatie gegeven over het orgel. Voor meer info: www.willemvantwillert.nl . (RH; De Orgelkrant, maart '06)

Nieuwe subsidieregulering Monumentenzorg

Toen op 19 december 2005 de Eerste Kamer een wijziging van artikel 34 van de Monumentenwet 1988 aannam, veranderde er voor orgel-restauraties voorsnog weinig. Bij de nieuwe 'Brim' gaat men uit van een verdeling door de rijksoverheid, zonder tussenkomst van gemeenten en provincies. De nieuwe regulering gaat voor eigenaren van kerkelijke gebouwen met bijbehorende 'kerkelijke objecten/onderdelen' (dus bv. orgels) pas vanaf 2009 in. Voor meer info: www.rdmz.nl (RH; De Orgelkrant, febr.'06).

GOV 75 jaar

Op 22 april 2006 hoopt de GOV Vereniging van Kerkmusici en uitgever van 'Muziek en Liturgie' (voorheen 'Organist & Eredienst'), in Kampen haar 75-jarig bestaan te vieren. Het middagprogramma staat in het teken van 'kinderen en kerkmuziek'. Onder meer zal de jubileumcompositie van Christiaan Winter voor kinderkoor en orgel worden uitgevoerd door het Nationaal Kinderkoor o.l.v. Wilma ten Wolde in de monumentale Bovenkerk. Bij deze van onze kant ook de hartelijke gelukwensen.

Kerkmuziekdagen voor de jeugd

De Kerkmuziekdagen voor de jeugd, georganiseerd door het Centrum voor de Kerkzang, vinden plaats rond Hemelvaart. Op de avond van woensdag 24 mei worden de deelnemers verwacht; op de middag van zondag 27 mei wordt het afgesloten met de slotpresentatie (RH; Mededelingen CvdK, dec.'05).

Liederen Jongerenkoren

De goed te gebruiken (èn goedkope; € 3,50) liederenbundel, die van de Wereld Jongeren Dagen en Katholieke Jongeredag (zie bespreking in KDOV-blad winter 2005) is nu te bestellen via info@jongkatholiek.nl. De nieuwe website www.jongkatholiek.nl bevat o.m. een community van

ruim 2200 leden, het laatste nieuws over kerk, samenleving en jongeren, jongerengroepen en allerlei informatie o.a. over dit liedboek. Website en liedboek zijn van harte aanbevolen! (RH; nieuwsbrief jongerenpastoraat@bisdomhaarlem.nl)

Bladmuziekcentrale

De Bladmuziekcentrale zegt alle professionele musici 15% korting te geven op de bestelling van bladmuziek. Ze beschikken over een assortiment van 130.000 titels, waarvan een groot gedeelte direct uit voorraad leverbaar. Ik heb geen ervaring met hen, wie wel? Voor meer info: info@bladmuziekcentrale.nl of tel. 033-4530388 of kijk op www.bladmuziekcentrale.nl (RH)

Bijzondere 'downloads'

De website musicreprints.free.fr verloochent zijn naam niet: er kan regelmatig voor niets muziek en literatuur 'gedownload' worden. Veel van de titels hebben met orgels en orgelmuziek te maken. De 'downloads' hebben de vorm van pdf-bestanden; afgedrukt op een printer levert dat partituren van acceptabele kwaliteit op (RH; De Orgelkrant, febr.'06)

Lindenberg failliet

Het bekende Rotterdamse bedrijf Lindenberg Boeken en Muziek is op 8 november failliet verklaard. Voor het bedrijf, wat veel cd's en bladmuziek verkocht, wordt nu gezocht naar een doorstart. Zie www.lindenberg.nl. (RH; Orgelkrant, jan.'06)

Orgel-bibliografie

Wat begon als onbegonnen werk is nu realiteit geworden: Marco Brandazza, verbonden aan de Musikhochschule in Luzern, heeft een overzicht gemaakt van alle relevante publicaties die met orgels en orgelmuziek te maken hebben op cd-rom; uitgegeven door uitgever Uwe Pape. Hierop staan maar liefst 53.710 titels; ook zoekfaciliteiten zijn aanwezig (niet geschikt voor Macintosh-gebruikers!). Onmisbaar voor alle orgelonderzoekers en -publicisten! De cd is te bestellen voor € 87,- via pape@pape-verlag.de. (RH; Orgelkrant, jan.'06)

Gift GS-Friesland voor Orgelencyclopedie

Gedeputeerde Staten van Fryslân hebben 2.000 euro beschikbaar gesteld voor de encyclopedie "Het historische orgel in Nederland". Het

gaat hier om het bekende tienjarige project van het Nationaal Instituut voor de Orgelkunst, waarin het historisch orgelbestand van Nederland wordt vastgelegd en toegankelijk gemaakt. Er zullen ook een aantal Friese orgels in de vijftiendelige encyclopedie worden beschreven. Het geld komt uit een budget ter bevordering van diverse belangen. (RH; kerkorgel.pagina.nl - prikbord 7-12-'05)

Nieuwe website NivO

Het Nationaal Instituut voor de Orgelkunst (NivO) heeft een nieuwe website, www.nationaalinstituutorgelkunst.nl. Hoofdactiviteit van het NivO is de uitgave (sinds 1997) van de encyclopedie "Het historische orgel in Nederland". Daarnaast speelde het een belangrijke rol bij de oprichting van het VNPO. Op de nieuwe website kan men de afzonderlijke delen van de encyclopedie bestellen. Ook kan men intekenen op de extra delen; men ging uit van 12 delen, maar dat bleek niet toereikend. De delen 13, 14 en supplement bleken noodzakelijk. NivO, postbus 10854, 1001 EW Amsterdam, tel. (075) 6315378. Kostprijs per deel: € 95,- (excl. verzendkosten). (RH; De Orgelvriend, febr.'06)

Kerklied-database

Waar R.K. kerkmusici beschikken over DONEK, is er nu voor de PKN-leden ook een kerklied-database. Op www.liturgievernieuwing.nl kunnen liederen worden gezocht op titel, naam (tekstdichter of componist), liedbundel, gebruik in de liturgie (gelegenheid of kerkelijk jaar), bijbeltekst (met een rolmenu voor alle bijbelboeken), melodielij (solmisatie) en aantal lettergrepen (metrisch schema, voor wie alternatieve melodieën zoekt). De database is ontwikkeld door Pieter Endedijk en bevat 6.000 liedtitels, uit bijna 70 liedbundels. Ook voor onze leden een aanwinst! (RH; Orgelkrant, jan.'06)

Duizenden teksten op internet

Op zoek naar de tekst van een lied of koorwerk? Op www.recmusic.org/lieder vind je de uitgeschreven teksten van zo'n 18.000 liederen uit de klassieke literatuur en van ruim 28.000 koorwerken en andere klassiek vocale werken. Je kunt via verschillende ingangen zoeken: op naam van de componist of tekstdichter, op de eerste zin, op titel en op taal. Er staan ook veel vertalingen (naar Engels, Frans of Duits) op. Een minder uitgebreide site met vertalingen van liederen is <http://koornet.reindevries.nl> met grotendeels vertalingen

van Rein de Vries zelf.

Op www.hetgeheugenvannederland.nl is een collectie te zien (en deels te beluisteren) van ruim 15.000 Nederlandse straatliederen (verzameld door de Koninklijke Bibliotheek en het Meertens Instituut). Niets voor in de kerk, maar toch leuk om te weten! (RH; Zing, maart/april '06)

25-jarig jubileum Engels orgel

Dit jaar is het 25 jaar geleden dat de St. Christoforuskerk te Schagen een Engels orgel kreeg: het in 1882 door John Nicholson gebouwde orgel van St. Mary Magdalene in Worcester. Gerard Verloop, redder van veel oude Engelse orgels, ontdekte het. Door de ruime akoestiek van de Christoforuskerk kan de klank van het forse orgel zich ontplooiën als in een Engelse kathedraal. Om dit jubileum te vieren zijn er verschillende activiteiten: Op 13 mei een symposium met Jim Berrow (gepromoveerd op Nicholson) en Henk Kooiker. Michael Hedley en Tjeerd van der Ploeg (vaste bespeler van het orgel) zullen het orgel demonstreren. Ook is er een forumdiscussie en concert met koor en orgel. Op 10 juni volgt een amateurkorendag rond Engelse muziek (zie korendag@nicholsonschagen.nl, aanmelding vóór 1 mei!), op 16 en 23 september meester cursussen voor amateur-organisten en 5-7 oktober een orgelconcours. Voor meer info: www.nicholsonschagen.nl (RH; De Orgelkrant, febr.'06)

Klok Klavecimbel- en Orgelbouw 40 jaar

In 1966 richtte Gerrit Klop een bedrijf als klavecimbelbouwer op. Vanaf eind jaren '70 ging hij ook orgels maken. "Net als bij de klavecimbels liet ik me inspireren door een historisch voorbeeld: een Deens orgel met houten pijpen uit 1612. Dat hout klinkt zo prachtig! Bovendien is het voor kleinere orgels die telkens getransporteerd moeten worden ook nog eens handzamer dan een metalen pijpwerk". Inmiddels heeft zoon Henk Klop de leiding overgenomen. (RH; Tijdschrift Oude Muziek (TOM), nr.1, 2006, p.43)

50 jarig jubileum Speelklok-museum

De meest unieke muziekautomaten ter wereld zijn van 13 april t/m 30 juli te zien in het Nationaal Museum van Speelklok tot Pierement in de Buurkerk te Utrecht. De tentoonstelling, Royal Music Machines geheten, toont een schat aan instrumenten die zelden of nooit door de eigenaars zijn uitgeleend (o.a. uit Hermitage-Petersburg, Metropolitan-New York en Louvre-Parijs). Het museum wilde de vijftig mooiste ter

wereld tentoonstellen, maar bleef steken bij 48, omdat het British Museum afhaakte. Te zien is o.m. La Musicienne, een 233 jaar oude automaat, in de vorm van een bijna levensgrote vrouw die een orgel bespeelt! (RH; NHD 22-2-06)

Orgeluitzendingen

Het orgel is nog steeds niet verbannen van de radio. Via 747AM kan men wekelijks op zondagavond (21.40-22.00 uur) uit het rijke EO-archief orgels horen. De ncrv blijft niet achter: via <http://orgelconcerten.ncrv.nl> zijn oude opnames te horen; www.orgelradio.nl werkt meer thematisch. De Concertzender, al 25 jaar de goedkoopste producent in het publieke bestel (alleen te beluisteren via de kabel, ligt met zijn tienduizenden trouwe luisteraars ook onder vuur. Gelukkig zijn de uitzendingen via www.concertzender.nl gewoon te beluisteren (dat geldt ook voor reeds eerder uitgezonden programma's), maar hun voorstel (met de VPRO) om te komen tot een Cultuurzender verdient óók aandacht! (RH; TOM, nr.1, 2006, p.30-32) Uit onverdachte hoek nog nieuws: Talpa zendt op 2 april om half negen de laatste aflevering uit van de politieserie 'Van Speijk'. Daarin een meisje van tien jaar, dat op het Van Vulpen-orgel in de Amsterdamse Augustanakerk twee menuetten 'speelt' (in feite acteert, want gespeeld door organist Freek Vos) uit Bachs 'Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach'. (RH; De Orgelkrant, maart '06)

Nieuwe docenten Beiaardschool

De Hogeschool voor de Kunsten Utrecht moest hard bezuinigen hetgeen leidde tot het vervroegd uittreden van de beiaarddocenten Bernard Winsemius en Jacques Maassen. Een aderslating! Maar dit probleem is inmiddels opgelost met de benoeming van Henk Verhoef en Frans Haagen. (RH; De Orgelkrant, maart '06)

Mozartjaar

Als u het Mozartjaar niet wilt missen, hij werd 250 jaar geleden geboren, verwijst ik u graag naar: www.stichting-mozart2006.nl en www.mozart2006.nl .

Bachelors en Masters - klavier

In 1998 is Europees afgesproken te komen tot een internationaal Bachelor en Master-diploma. Voor het Conservatorium van Antwerpen hèt moment om het studieprogramma aan te passen. Internationaal moet men breder inzetbaar worden: naast het 'hoofdinstrument' moet

men een 'verwant instrument' kiezen. Dat betekent, dat elke student klavecimbel, piano, pianoforte of harmonium nu óók orgel kan kiezen (en vice versa!). Het resultaat is: Een volle orgelklas èn deze wordt weer voor vol aangezien. Met name de combinatie piano/orgel levert zo een goede startkwalificatie voor het beroep als (kerk)musicus! Een uitgebreide beschrijving vindt u in De Orgelkrant van jan.'06. Welk conservatorium in Nederland volgt dit voorbeeld?! (RH)

Da Capo - kinderkoren

Sinds januari 2005 doen vier parochies in het bisdom Haarlem mee aan het driejarig project Da Capo: Alkmaar (HH. Matthias en Laurentius), Castricum-Bakkum, Egmond aan Zee en Heiloo. Doel van het project is om de kwaliteit van de kinderkoorzang te verbeteren èn om te zorgen dat het kinderkoor een vaste plaats krijgt of behoudt in de structuur van de parochie, zodat de toekomst van het kinderkoor niet slechts afhankelijk is van de goede wil van één of meer mensen. Een goed kinderkoor is van wezenlijk belang voor de vitaliteit van de geloofsgemeenschap!

Het project wordt (met steun van een groot aantal subsidiënten) gedragen door de stuurgroep Kind - Koor - Kerk van de NSGV. Ook een achttal parochies uit de bisdommen Rotterdam en Utrecht doen mee. Bert Stolwijk vervult de rol van coach, consulent en coördinator. In het afgelopen jaar zijn er al goede resultaten behaald (zo zijn er drie nieuwe koren opgericht!), maar er zal in de komende twee jaren nog veel inspanning nodig zijn om de gestelde doelen te verwezenlijken. Voor meer info: Doorgeven - Bert Stolwijk, Kruisweg 69, 2011 LB Haarlem, 023-5112670, redactie@doorgeven.com. (RH; Doorgeven, 2005-5)

Bach's 'Matthäus' in het Nederlands?!

In een "hertaling" van Jan Rot, die eerder Dichterliebe en Winterreise 'hertaalde', volgt op 11, 13 en 14 april een nederlandstalige Mattheuspassie van Bach in de Anton Philipszaal in Den Haag (zie www.residentieorkest.nl). De dubbel-cd ligt al per 8 maart in de winkel (Universal Classics, DGG, adviesprijs € 24,95). Rot wil de Mattheuspassie ook toegankelijk maken voor mensen die niet religieus zijn. Zijn profane libretto "hekelt het zinloos geweld, de desinteresse, vooringenomenheid, angst, afkeer en het leedvermaak van de mensen over Jezus, iemand vol geloof, hoop, liefde en idealen". Zo verwordt het openingskoor "Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen, / Sehnet - Wen? - den Brautigam / Seht ihn Wie? - als wie ein Lamm." Tot "Hoor van verre jammerklagen .../ Jezus! -

Wie? - Je medemens! / Jezus! - Waar? - Ze slaan hem lens". Voor mij weer een stuk vervlakking! (RH; Zing, maart/april '06)

Nationaal Gregoriaans Festival

In het weekend 10 en 11 juni 2006 zal in Ravenstein voor de eerste maal het Nationaal Gregoriaans Festival worden georganiseerd. Tijdens dit festival staat de gregoriaanse muziek in al haar verschijningsvormen centraal. Het festival biedt concerten op topniveau, workshops, lezingen, een doorlopende presentatie van scholae en gregoriaanse koren, een veelzijdige informatiemarkt en tentoonstellingen. Het festival is een must voor iedereen die zich interesseert voor en geïnspireerd voelt door het gregoriaans. Zo'n 25 koren en scholae kunnen zich gedurende deze dagen presenteren; er is geen wedstrijdelement aan verbonden. Aanmelden kan nu al via e-mail of per post. Na aanmelding wordt u door de organisatie van het festival benaderd.

Info: Boshovensestraat 16, 5561 AR Riethoven,
gregoriaansfestival@hetnet.nl; www.gregoriaansfestival.nl
(RH; Doorgeven, 2005-5)

Latijnse meerstemmigheid

"Het inzicht dat pas gaandeweg de jaren tachtig van de vorige eeuw onder invloed van onder andere de Festivals van Oude en Religieuze muziek (Utrecht & Maastricht) is gaan rijpen, namelijk dat de Latijnse eenstemmige en meerstemmige muziek nog steeds een eigen religieuze werking heeft, zowel binnen als buiten bepaalde liturgische kaders, werd voor zover het de Latijnse meerstemmige muziek betreft al in 1967 door 'Musicam Sacram' onderkend. Het pleidooi om woordvieringen te houden en daar in het bijzonder kerkmuzikale werken een plaats te geven die niet langer meer in de eucharistievieringen konden worden gebruikt, is door niemand, ook niet door de NSGV, opgepakt (RB: zie in dit verband 'Musicam Sacram' nr.46). Ook heeft de NSGV onvoldoende onderkend welke ruimte er in de vernieuwde 'Ordo Missae' van 1969 werd geboden voor de Latijnse meerstemmigheid uit de periode vóór Vaticanum II", een citaat uit: R. Bot, "Zingt allen mee! (?)" in Gregoriusblad, dec.'05, nr.4, p.241. Hier valt nog wat in te halen/goed te maken! (RH)

Klassieke muziek en Bob Smalhout

Wie kent niet de bekende prof. Smalhout? "Ik ben getrouwd met een beroepsmusicienne die piano, cello en viola da gamba speelt; zelf speelt

ik als goedwillende dilettant piano en orgel". Nooit geweten! (RH; Plusmagazine, jan.'06, nr.1, p.138)

Jos Beijer benoemt in Hoorn

De 35-jarige Utrechter Jos Beijer is per 1 januari 2006 de nieuwe dirigent van het Hoornse R.K. kerkkoor St. Caecilia. Hij treedt in de voetsporen van de in augustus vorig jaar overleden Jos Moeskops. Beijer leidt al drie niet-kerkelijke koren en is als organist verbonden aan drie ensembles. Ook componeert hij kerkmuziek (in 2000 won hij het Nationaal Jongerenkoren Kampioenschap). Als docent kerkmuziek is hij verbonden aan de priesteropleiding van het bisdom Utrecht en de opleiding kerkmusicus in het bisdom Haarlem. Tevens is hij regionaal medewerker Kerkmuziek van de Diocesane Gregoriusvereniging Haarlem. We wensen hem veel succes. (RH; Noordhollands Dagblad 13-12-'05)

Gooische Koorschool als doorstart

Berichtten wij in het vorige KDOV-blad de opheffing van het jongens- en mannenkoor van de St. Vituskerk te Hilversum (Koorschool St. Vitus), kregen vervolgens van ons lid Bernard Rikkert de Koe een mailtje, dat hij bezig is met een doorstart van dit koor onder de naam Gooische Koorschool. Het ging namelijk net lekker; het aantal sopranen was gestegen van 7 naar 19, maar het kerkbestuur wilde liever een kinderkoor voor gezinsvieringen i.p.v. het Magnificat van H. Andriessen. (RH)

Jongenskooren in opkomst

Half januari zijn de eerste audities gehouden voor het Nationaal Jongenskoor, een initiatief van Vocaal Talent Nederland. Dit jongenskoor biedt tevens een nieuw onderkomen aan het Omroep Jongenskoor, dat als gevolg van omroepbezuinigingen per 1 januari is opgeheven. Dirigent van het Nationaal Jongenskoor is Arie Hoek, die ook het Omroep Jongenskoor dirigeerde. Alle koorleden krijgen wekelijks les in een van de zeven lesplaatsen in Nederland (Amersfoort, Amsterdam, Groningen, Rotterdam, Utrecht, Zuidwolde en Zutphen). Het koor heeft nog plaats voor nieuw jong talent. Aanmelden voor de audities in maart via de website www.vocaaltalent.nl.

Het Roder Jongenskoor, het Kampen Boys Choir en het Martini Jongenskoor Sneek zetten met hun Drie Koren Festival 2006 een traditie (vanaf 1720) van Engeland voort met concerten in Bolsward (11

maart), Kampen (18 maart), Leeuwarden (24 maart) en Groningen (25 maart). Tijdens het laatste concert wordt na twintig jaar afscheid genomen van Bouwe Dijkstra bij het Roder Jongenskoor; hij wordt opgevolgd door Rintje te Wies. Dijkstra blijft wel bij het Kampen Boys Choir dirigeren. Meer info: www.roderjongenskoor.nl.

Wat bij de katholieken er via de achterdeur uit gaat, wordt dat nu via de protestanten en seculieren opnieuw opgezet? Lopen we (weer) achter de feiten aan in R.K. Nederland? Zelfs de Muziekschool Purmerend heeft een eigen jongenskoor! (RH; Zing, maart/april '06)

63 Zangvakantie-tips

In het maart/april-nummer van "Zing" staan maar liefst 63 zangvakantie-tips (p.14-21) in binnen- en buitenland. Van wandelend zingen tot intensief aan je stem werken: voor elk wat wils. Ook o.a. weer menig meezing-concert in het klassieke genre! Vraag eens een proefnummer aan: Postbus 11497, 1001 GL Amsterdam, 020-6755308, info@zingmagazine.nl.

31-toonsmuziek

In het blad Eredienst van de Ver. van Geref. (vrijg.) Kerkorganisten (vol.32, nr. 5, okt.2005) is in de rubriek "Orgelmuziek" aandacht voor de 31-toonsstemming van Huygens en het orgel dat de fysicus A.D. Fokker op basis daarvan heeft laten bouwen in het Teyler-museum te Haarlem. (RH; Muziek en Liturgie, jan.06, blz.13)

Nieuw boek Kees van Houten

In mei verschijnt een nieuw boek van Kees van Houten "De universele Bach"; het zesde boek in de serie 'Van Taal tot Klank'. Het boek met 14 hoofdstukken "voor kenner en liefhebber" zal zo'n 250 pagina's omvatten. Het gaat o.m. over een katholieke Mis voor Dresden, parodieën, retorische aspecten, stijlfiguren, getalsymboliek, de gulden snede, de relatie met Rozenkruisers, maar ook een hoofdstuk geheten "Het Orgel-Büchlein: Das Wörterbuch der Bachschen Tonsprache". Het is mogelijk op dit boek schriftelijk in te tekenen (€ 17,50 incl. verzendkosten) tot 7 mei 2006 (verzending half mei). Na 7 mei wordt de prijs € 20,- (excl. verzendkosten!). Bestellen kan bij: Kees van Houten, Stapelen 4, 5281 EH Boxtel, k.vanhouten@home.nl (RH)

Gezocht: muziek van Lodewijk de Vocht

Ik ben koordirigent, en al vele jaren op zoek naar de bladmuziek van

Lodewijk de Vocht (overleden 1970). Hij heeft vele psalmen geschreven voor de volkszang, maar ook met koren en instrumentale begeleiding. Is er een uitgeverij bekend, antiquarisch of niet, die deze muziek uitgeeft, en is er ook een Internetsite? Reacties naar mailadres: schrijf@kabelfoon.nl
Kees Schrijver, koördirigent, te 's-Gravenzande.

Orgelbouwnieuws

Heerlen-Molenberg

Op 30 april wordt het Verschueren-orgel in de kerk van de Verschijning van de Onbevleete Maagd te Heerlen-Molenberg in gebruik genomen. Het mechanische instrument is in 1959 gebouwd voor de Drievuldigheidskerk te Heerlen (schaesbergerveld) en staat opgesteld in twee kassen met een vrijstaande speeltafel. Omdat deze kerk met ingang van 1 januari 2005 aan de eredienst werd onttrokken moest voor het orgel een andere bestemming worden gevonden. In overleg met adviseur Rog er van Dijk namens de KKOR is het orgel overgeplaatst naar de kerk van Heerlen-Molenberg ter vervanging van het nooit voltooide Vermeulen-orgel (1948) dat in zeer slechte staat verkeerde. Het orgel is daarbij ongewijzigd gebleven. Wel zijn de beide kassen, die in de Drievuldigheidskerk tegen de zijwanden van de kerk stonden, gecompleteerd met nieuwe zijwanden omdat de kerk van de Molenberg aanzienlijk breder is. De zijwanden zijn op aanwijzing van de orgelmaker in eigen beheer vervaardigd. De overige werkzaamheden aan het orgel zijn uitgevoerd door Verschueren Orgelbouw. De dispositie: Hoofdwerk (Manuaal I, C-g3): Prestant 8, Bourdon 8, Octaaf 4, Koppelfluit 4, Nasard 2 2/3, Mixtuur III-IV, Trompet 8. Zwellwerk (Manuaal II, C-g3): Roerfluit 8, Prestant 4, Blokfluit 4, Octaaf 2, Scherp III-IV, Kromhoorn 8. Pedaal (C-f1): Subbas 16, Baarpijp 8, Kwint 5 1/3, Prestant 4. Koppelingen (als treden): I+II, Ped+I, Ped+II, trede zwelkast. (Rog er van Dijk)

Hilvarenbeek

Met een feestelijk concert door Ad van Sleuwen werd op 18 december het gerestaureerde van Hirtum-orgel in de parochiekerk van Sint-Petrus Banden te Hilvarenbeek in gebruik genomen. Het in 1840 voltooide instrument was in de loop der jaren op en aantal punten ingrijpend gewijzigd en werd in 1969 gerestaureerd door de firma Gebr. Vermeulen. Toenemende klachten over de windvoorziening en de klank

van het orgel leidden uiteindelijk tot de thans voltooide restauratie. De windvoorziening, bestaande uit twee spaanbalgen, is gecorrigeerd waarbij ondermeer de aansluiting van de motor en de kanalen naar het orgel zijn vernieuwd. De kas is in eigen beheer in de was gezet en de beelden van het Onderpositief zijn verwijderd. De twee grootste kregen een nieuw plekje op de buitenste torens van de hoofdkas. De frontpijpen zijn opnieuw van tinfolie voorzien. Verder is het pijpwerk hersteld en integraal verlengd om de oorspronkelijke toonhoogte (a1 = 390 Hz) te herstellen. Aansluitend volgde een herintonatie op een verlaagde winddruk (63 mm) en is in overleg met adviseurs en organist gekozen voor een stemming volgens Valotti. Tenslotte keerde ook het oorspronkelijke kistpedaal weer terug. De werkzaamheden zijn uitgevoerd door orgelmaker J.C. van Rossum. Als adviseurs traden Wim Diepenhorst (Rijksdienst voor de Monumentenzorg), Rogér van Dijk en Marcel Verheggen (namens de KKOR) op. De dispositie: (Hoofdwerk (Manuaal II, C-f3): Bourdon 16, Praestant 8, Holpijp 8, Viooldigambas 8, Octav 4, Gemshoorn 4, Fluit 4, Quintfluit 3, Superoctav 2, Flageolet 1, Mixtuur IV, Cimbels II, Cornet D IV, Trompet B/D 8. Onderpositief (Manuaal I, C-f3): Holpijp 8, Flute travers D 8, Bekfluit D 8, Praestant 4, Fluit 4, Octav 2, Quint B 1 ½, Sexquialter D II, Fagot B 8, Clarionet D 8. Pedaal (C-c1): Bourdon 16, Praestant 8, Octav 4, Bazuin 16. Manuaalkoppel, pedaalkoppel, afsluiting, ventil. (Rogér van Dijk)

Willibrorduskerk en orgel te Utrecht in ere hersteld

Op 3 november jl. werden de gerestaureerde St. Willibrorduskerk te Utrecht en het gerestaureerde Maarschalkerweerd/verschuieren-orgel dat deze kerk rijk is, weer feestelijk in gebruik genomen. Bij deze gelegenheid werd pater Wynand Kotte door burgemeester A. Brouwer onderscheiden met de St. Maartenspenning van de stad Utrecht. Dit vanwege zijn ongelooflijk grote verdiensten voor het behoud en de restauratie van deze monumentale kerk en het orgel, uniek voor de stad Utrecht en voor de Nederlandse R.K. Kerkprovincie. Zeker wat het indrukwekkende interieur betreft, met beeldhouwwerk van F.W. Mengelberg en de ramen van H. Geuer, behoort de St. Willibrorduskerk van architect Alfred Tepe tot de mooiste neo-gothische voorbeelden van misschien wel geheel west-Europa. Ook het Maarschalkerweerd/Verschuieren-orgel uit 1885(M.) en 1948(V.) is in volle glorie herrezen. Het klinkt prachtig, ook in verhouding tot de kerkruimte. De firma Elbertse verdient alle lof voor deze prestatie. In een volgend nummer van dit blad zal nog een uitvoerig artikel aan dit interessante orgel worden gewijd.

Onderdeel van het programma was voorts een zeer interessante lezing door A.J. Looijenga over de neo-gothiek en de plaats van deze Utrechtse kerk daarin. Muzikale medewerking werd verder verleend door het Willibrordkoor o.l.v. Bernard Rikkert de Koe, m.m.v. het Hoogstraten blazerskwartet o.l.v. Paul Hoogstraten en natuurlijk Bas Groenewoud, organist van de kerk. Uitgevoerd werden Psalm 150 van C. Franck, het Gloria uit de mis van Gretchaninoff, het Magnificat van H. Andriessen en een prachtige toonzetting van 'U Zij de Glorie' van Rikkert de Koe. Het muzikaal niveau was daarbij opvallend hoog.

Bas Groenewoud speelde als orgelsolo de toccata van H. Andriessen. Dit zeer bekende stuk heb ik menigmaal, en zeer goed, horen uitvoeren. Maar de vertolking van Bas Groenewoud sloeg alles. Zo mooi als hij het speelde, had ik het nog nooit gehoord. (Paul Houdijk)

Hans Fidom naar Het Orgelpark in Amsterdam

Hans Fidom, hoofdredacteur van Het Orgel en de Orgelkrant is per 1 maart 2006 in dienst getreden bij de Stichting Het Orgelpark. Deze stichting is bezig in de voormalige Parkkerk in Amsterdam een internationaal podium voor organisten, componisten en andere kunstenaars te realiseren. Hij stopt dus als hoofdredacteur, dat hij sinds 1996 bij het orgaan van de KNOV vervulde om te "mikken op het brede, muziekminnende publiek" (en dus niet alleen orgelliefhebbers). Op dit moment wordt het Sauer-orgel (1922) uit de Parkkerk gereconstrueerd door Elbertse Orgelmakers uit Soest. Fidom: "Het is de bedoeling dat te zijner tijd ook andere orgels een plek in de kerk krijgen, waarmee we de periode vanaf 1850 tot heden kunnen bestrijken". (RH; Orgelvriend, jan.'06)

Restauratie in Delft gaat door

Door aanhoudende en gezamenlijke inspanningen van de Delftse St.Hypolytusparochie, het bisdom Rotterdam en de gemeente Delft, komt er € 280.000 extra beschikbaar voor de restauratie van het Maarschalkerweerd-orgel (1893) in de Maria van Jesse-kerk in Delft. Deze 'kanjer'-subsidie is mede verkregen door de lobby van elf gemeentes! Hiermee is de financiering van de orgelrestauratie rond en kunnen er afspraken gemaakt met de fa. Elbertse te Soest. Eind 2006 wordt begonnen met dit grootste kerkorgel van Maarschalkerweerd (dat in het Amsterdamse Concertgebouw is het grootste werk). Begin 2009 hoopt men het naar de oorspronkelijke staat gerestaureerde instrument weer in gebruik te kunnen nemen. (RH; Orgelvriend, jan.'06)

Ypma-orgel Lijnden 'komt thuis' in Franeker

Voor een symbolisch bedrag van 1000 euro verhuist het Ypma-orgel (1910) van de in 2000 opgeheven R.K. parochie H. Franciscus van Sales te Lijnden naar De Voorhof, het nieuwe gebouw van de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) aan de Voorstraat 71 te Franeker-Sexbierum. In dit grotere gebouw is het B.A.G.-positief uit de vorige kerk te klein geworden voor deze gemeente. Sinds 1914 prijkt de naam Vermeulen op de Alkmaarder Ypma-werkplaats, maar in 1910 was Lodewijk Sjoerds Ypma (1823-1887) al geruime tijd overleden. Dit is het tweede Ypma-orgel dat teruggaat naar de Friese Ypma-orgelbouwbodem. Sinds 1975 staat een L. Ypma-orgel in Sint Nicolaasga; dit orgel werd in 1871 gebouwd voor de R.K. parochiekerk te Akersloot. (RH; Orgelvriend, jan.'06).

Cavaillé-Coll Philharmonie Haarlem weer opgeleverd

Op dinsdag 24 januari j.l., waren we met een aantal genodigden te gast in de Philharmonie (vroegere Concertgebouw) te Haarlem ten einde de oplevering bij te wonen van het gerestaureerde Cavaillé-Coll orgel. De fa. Flentrop uit Zaandam rondde kortgeleden deze restauratie af. Als adviseurs traden bij deze restauratie Jan Jongepier (klankaspecten) en ir. Henk Kooiker (technisch gedeelte) op. Jos van der Kooy bracht, als stadsorganist van Haarlem, een tweetal orgelwerken te horen.

De middag werd geleid door Neil Wallace, vertrekkend artistiek directeur van de Philharmonie Als eerste spreker kwam Louis Pirenne (what's in a name), hoofd Cultuur van de gemeente Haarlem, aan het woord. Cees van Oostenbrugge, directeur van Flentrop orgelbouw gaf een boeiende uiteenzetting over de geschiedenis van het orgel. Jos van der Kooy liet hierna het orgel voor het eerst horen in de toccata uit de 5e symfonie van Widor. Een en ander kwam niet bepaald vlekkeloos over, was het de onbekendheid met het orgel?, k hoop het. Ir. Henk Kooiker vertelde over de technische aspecten van het orgel en Jan Jongepier gaf uitleg over het probleem van de klankgeving. Een saillant detail was het volgende: Men was getipt dat in de RK kerk te Ottersum, windladen zouden zitten die afkomstig waren van het Haarlemse orgel. Dit bleek te kloppen. Aangezien het orgel van Ottersum toch uit elkaar moest, heeft men een deal kunnen sluiten. Ottersum kreeg nieuwe laden, Haarlem de oorspronkelijke Cavaillé-Coll laden.

De tweede bijdrage van Jos van der Kooy was een improvisatie. De hoop dat hiermee de mogelijkheden van het orgel gedemonstreerd zouden worden, was gauw vervlogen, verder dan gebrei met "La fille

aux cheveux de lin" van Debussy en "Au clair de la lune" kwam het niet, jammer. De rij van sprekers werd afgerond door Ruud Grondel, wethouder cultuur van de gemeente Haarlem. Hij gaf ons o.a. een inzicht in de toekomstplannen met het orgel. Hierna konden het orgel en de speeltafel bezichtigd worden. Een goed idee is het geweest om de achterkant van het Orgel te voorzien van drie grote vensters, zodat iedereen een blik kan werpen in het binnenste. Een gezellige borrel rondde de geanimeerde middag af. De Philharmonie Haarlem en de Nederlandse orgelwereld hebben weer een interessant orgel erbij. (FH)

Stichting Orgel Elandstraatkerk

De Haagse kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen, beter bekend als de Elandstraatkerk, beschikt over een prachtig rijksmonumentaal orgel van de Gebroeders Franssen uit Roermond. Het instrument (met 43 stemmen, verdeeld over 3 manualen en pedaal) staat er de komende maand precies 100 jaar, maar verkeerd helaas niet in een staat waarin je een jubilaris graag aantreft. Inmiddels zijn er concrete plannen om dit unieke instrument te restaureren. De Stichting Orgel Elandstraatkerk probeert daartoe de nodige gelden te verwerven. Op de website www.elandstraatkerk.nl (klikken op "orgel") zijn gegevens over het orgel te vinden, over de orgelconcerten van dit jaar (eerste concert door ons lid Petra Veenswijk) en kan men zich aanmelden voor de elektronische nieuwsbrief en/of als donateur van de Stichting. (EA)

Film kathedraal Roermond

De Stichting Renovatie Kathedraal Roermond heeft een film laten maken over de geschiedenis en renovatie van de bisschopskerk (waarbij het aantal zitplaatsen van 950 is teruggebracht naar 350!). Deze film was rond de Kerst te zien op L1. Het is Sint Christoffel zelf die de kijkers meeneemt op een tocht door de geschiedenis: van kunstschat naar anekdote, van stadsbrand naar het nieuwe altaar. Door stadsdichter en hoorspel-maker Hans van Bergen werden figuranten ingezet in de uitwerking van het scenario. Van deze film zijn ook duizend dvd's gemaakt. De opbrengst is o.a. voor de restauratie van het kerkorgel en het plaatsen van glad-in-loodramen. (RH; yahoo.kerkorgel, 8 dec.'05)

Recensies

Nieuwe orgelserie Muziekuitgeverij Annie Bank

Annie Bank heeft het initiatief genomen om een nieuwe serie liturgisch goed bruikbare orgelmuziek te brengen, die voor de gemiddelde (amateur)organist niet te veel problemen zal opleveren. Er zijn bundeltjes met stukken van o.a. Bernard Bartelijn, Albert de Klerk, Johann Th. Lemckert en Piet Eerland.

Om met de laatste te beginnen: Zijn muziek zal weinig problemen opleveren voor zowel de speler als de toehoorder. Daar zit ook eigenlijk zo'n beetje het zwak van zijn muziek, het is allemaal wel heel voorspelbaar en daar waar hij moderner wordt doet het een beetje als een trucje aan, het iklinkt dan niet als een vanzseksprekend idioom. De kwaliteit is degelijk en het bundeltje zal zijn weg wel vinden. Van een ander kaliber is een bundeltje met stukken van Albert de Klerk, Bernard Bartelink, Jan Mul, Herman Strategier en Kees de Wijs. Het zijn eerder uitgegeven stukken uit de Annie Bank serie "Zang en Tegenzang". Hoewel dus voor het eerst uitgegeven in de eind 60- begin 70er jaren van de vorige eeuw, klinken zij nog steeds verrassend. Het klankidioom heeft nog niets van zijn frisheid verloren. Bij hun is modern idioom een vanzelfsprekend idioom, dat waard is om gespeeld te worden. De moeilijkheidsgraad ligt niet al te hoog, het meeste kan manualiter gespeeld worden. Zeer aanbevolen!. De twee bundeltjes van Johann Th. Lemckert die ik in mijn bezit heb, geven mooie eigentijdse voorspelen. De koraalzettingen zijn mooi gemaakt. Deze bundels zullen hoger scoren in de PKN dan in de RK kerken, maar voor de Roomse organist die ook vaak oecumenische diensten moet spelen, loont het zeer de moeite om van deze muziek kennis te nemen. Tot slot een bundeltje van mijn oud-studiegenoot Jaap Nieuwenhujse. Jaap beweegt zich een beetje op de rand van, laten we in goede zin zeggen, de orgelvrienden. Hij doet overigens zeer vakkundig. De bundel bevat Variaties en fuga over "Meester, men zoekt U wijd en zijd" en "Wie maar de goede God laat zorgen". De muziek ligt goed in het gehoor, maar er is toch wel wat meer techniek vereist, hij gebruikt graag lopende pedaalpartijen en snelle loopjes.

Wie meer wil weten, op de website www.organmusic.nl/indexorg.htm

Alvast veel speelplezier gewenst! (FH)

Ook is hun website vernieuwd: de grote hoeveelheid informatie over bladmuziek is beter bereikbaar geworden. De site wordt bijna dagelijks aangevuld met nieuwe informatie en demo-partituren. Bij gemengd- en vrouwenkoor vinden we de hoofdstukjes 'liturgie en eredienst' met o.a. de losse uitgaven in de serie Cantatorium, Nederlands-Engelse psalmen, missen, enz. èn een pagina met een opgave van de koorzettingen van liederen uit 'Gezangen voor Liturgie'. Een nieuwe pagina gaat speciaal over de ins en outs van het fotokopiëren. Het adres is: www.anniebank.nl (RH; Muziek en Liturgie, jan.'06, blz.15 en Opmaat, jan.'06, p.8)

Via pdf kan men van de site diverse soorten muziekpapier downloaden: a capella voor 3 of 4 stemmen, stemmen met 2 balken voor de begeleiding en bladzijden met 12 of 18 notenbalken. Handig! (RH; De Orgelvriend, febr.'06, blz.25)

Twee nieuw cd's van Zwoflerink Productions

Deze zeer actieve productiemaatschappij bracht wederom 2 nieuwe schijven op de markt. De eerste is een opname van Aart de Kort op "zijn" kathedraalorgel te Rotterdam (bespreking door Petra Veenswijk), de tweede is de eerste in de nieuwe "Simplex" serie (bespreking door Frits Haaze), dit zijn cd's met een tijdsduur van ca. 30 minuten het accent ligt op symfonisch en eigentijds repertoire, uitgevoerd op hoogwaardige instrumenten in binnen- en buitenland.

Onlangs verscheen op het label "Prestare" (van Jolanda Zwolferink, opnames Aad van der Waal) een interessante nieuwe CD, opgenomen door de organist Aart de Kort in de Kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth te Rotterdam.

Het orgel uit 1930, Elbertse, werd in 1997/78 gerestaureerd en uitgebreid door de firma Adema- Schreurs. Door zijn relatief jonge geschiedenis en dispositie (43 stemmen) is het een tamelijk uniek instrument te noemen, dat zich prima leent voor het romantische en symfonische repertoire.

De Kort heeft ervoor gekozen om het minder bekende romantische repertoire aan bod te laten komen.

De CD wordt geopend met de 1ste Toccata van Jan Nieland. Echte roomse muziek die lange tijd populair was op het repertoire van de Nederlandse organisten. Het stuk ademt een post-romantische Franse sfeer, waarbij het lyrische element het bij De Kort wint van het virtueuze. De imposante orgelklank blijft ondanks de grote akoestiek van de kerk (6 sec. nagalm) steeds helder.

In de 3 karakterstukken van Gerard Bunk (een naar Dortmund geëmigreerde rasechte Rotterdammer) openbaart De Kort zich als een ware klankkunstenaar. De orgelklank wordt gekruid met bijzondere registraties zoals ook op de rest van de CD het geval is. Bunk is romantiek "pur sang" waarbij het werkje "Aeolusharfe" het mystieke element vormt. Het afsluitende "Alleluia" is in de geest van Guilmant gecomponeerd.

De 8 korte stücke opus 154 van Karg-Elert, vormen een proeve van zijn rijke fantasie en harmonische vindingrijkheid.

Opvallend is de gedrevenheid in het spel van De Kort (Gagliarda en Appassionata) en wederom de lyriek. Het orgel doet het heel goed in deze muziek (wat klinkt bijvoorbeeld zo'n 16 voets strijkersklank in de zwel toch geweldig). De zeer ongebruikelijke registratie-voorschriften van het, door Karg-Elert dikwijls bespeelde, Amerikaanse concertorgel laten zich prima vertalen.

Na 3 arrangementen door Aart de Kort - van zijn persoonlijk zeer geliefde muziek - maakt hij een stap naar de Franse post-Romantiek. Uit de "Messe Basse pour les défunts" van Vierne worden de Prélude en Défilé gespeeld. Nu ervaart men pas echt de kathedrale akoestiek en de prachtige Franse tongwerken ..... indrukwekkend.

Met 2 onbekende werken uit de Engelse romantiek waarvan de partituur van één ervan, "het Andante with Variations" door De Kort in een 2de hands subbaspijp werd gevonden, wordt deze boeiende CD afgesloten. De informatieve booklet is in 4 talen en werd door Aart de Kort zelf opgesteld, evenals de foto's. (PV)

Voor meer informatie over de CD en organist verwijst ik naar zijn website:

<http://www.aartdekort.nl/>, een aanrader waarbij het humoristische element rijkelijk aanwezig is.

Cd Aart de Kort, Kathedraal HH Laurentius en Elisabeth Rotterdam zwf 3331537, verkrijgbaar in de vakhandel of via internet bij: www.ZwoferinkCD-Productions.nl prijs € 18,50.

De 2e cd is de cd uit de Simplex serie. Charles de Wolff speelt hierop werken van Siegfried Karg-Elert en Max Reger op het Strümpfher-orgel van de Eusebiuskerk te Arnhem. Van Max Reger klinken een aantal Choralvorspiele uit opus 135a. van Karg-Elert de monumentale Passacaglia und Fuge über den Namen B.A.C.H.

Het spel van Charles de Wolff is uitstekend, hij beschikt nog steeds over een geweldige techniek en muzikaal uitdrukkingsvermogen. De klank van het Strümpfher-orgel ontplooit zich bijzonder goed in de over-akoestische Eusebius. Zowel het werk van Karg-Elert als de Choralvorspiele van Reger klinken uitstekend op dit orgel. Het is in geen deele een romantisch orgel, maar dat is ook niet belangrijk als er zo goed gespeeld en geregistreerd wordt, het orgel vertelt zijn eigen verhaal wel. Het booklet (in dit geval een leaflet) geeft summiere informatie over instrument en uitvoerder. De foto's zijn mooi gemaakt en de cd zit gelukkig in een volwaardige juwel-case en niet in zo'n plat single bakje. De naam simplex slaat alleen maar op de tijdsduur van de cd (27.15 m) en de prijs. Voor de rest haalt u een volwaardig stuk luisterplezier in huis, voor die prijs moet U het vooral niet te laten!

De opname van beide cd's is uitstekend, zoals we van dit label gewend zijn. De verzorging van tekst en foto's eveneens en de prijzen zijn zeer klantvriendelijk, ik kijk al weer uit naar de volgende productie. (FH)

Cd Charles de Wolff, St. Eusebiuskerk Arnhem, zwf 3331536 werken van Karg-Elert en Reger. Te verkrijgen in de vakhandel of bij: www.ZwoferinkCD-Productions.nl prijs: € 7,95.

Een 75 musicologenboek

In november 2005 vierde het "Instituut voor Muziekwetenschap" van de Rijksuniversiteit Utrecht haar 75-jarig bestaan. In 1930 werd de renaissance/priester Albert Smijers beroepen tot eerste (bijzonder) hoogleraar "Theorie en geschiedenis der muziek" (in 1934 werd dit een buitengewone en in 1945 een gewone leerstoel). Velen zijn hier afgestudeerd, maar de jubileumcommissie heeft van 75 musicologen een biografie opgesteld/opgevraagd.

Wat is er van hen geworden, dus ....

Wat dacht u van M. Antonowycz (Utrechts Byzantijns Koor), Jan Boogaarts (o.a. docent orgelbouw, Utrechts Studenten Gregoriaans Koor, KKOR-adviseur), Ton Braas (dirigent, publicist; zie KDOV-blad winter '05), Albert Clement (o.m. hoogleraar Orgelcultuur in Utrecht!), Willem Elders (eerst NIKK, dan RUU), priester/musicoloog René Lenaerts, Ike de Loos (Utrechtse Vrouwen Schola, nu Liturgisch Instituut Tilburg), Helene Nolthenius, organist Gert Oost, Paul Peeters (o.a. hoofdred. 1983-1991 van Het Orgel), Albert Smijers, Kees Vellekoop (Middeleeuwen!) en Maarten Albert Vente (Orgelkunde, -onderzoek, -archiefl!).

En dat naast vele anderen. Ook uw hoofdredacteur kijkt met veel plezier terug op zijn musicologen-studie te Utrecht. Een feest van herkenning; wat een invloed op (kerk)muzikaal Nederland! (RH)

Red. M.van Berchum, J. Nuchelmans, E. Wennekes: "Een 75 musicologenboek, Utrechtse Muziekwetenschappers en hun werk", Ascolta Houten, ISBN 90-5628-013-9 (ook via E. Wennekes, p/a Kromme Nieuwegracht 29, 3512 HD Utrecht, kumu@let.uu.nl.

Orgel op MP3

In samenwerking met het label Te Deum releast Sabra een MP3 van Klaas Jan Mulder. Hij speelt op verschillende orgels in Nederland: in de St. Hippolytuskerk in Delft, de Martinikerk in Bolsward, de Grote- of Stephanuskerk in Hasselt, de Nieuwe Kerk in Katwijk aan Zee, de Grote- of St.Laurenskerk in Rotterdam en de Grote Kerk in Dordrecht. Op deze schijf staat meer dan 5 uur orgelmuziek verdeeld over 76 tracks. Het programma bevat improvisaties over bekende psalmen, geestelijke liederen en populaire klassieke melodieën. De MP3 kan worden afgespeeld op o.a. dvd/cd-spelers, car audiosystems en computers die compatibel zijn voor MP3

"The most famous dutch church organs played by Klaas Jan Mulder", adviesprijs € 19,95, verkrijgbaar via de christelijke boek- en muziekhandel (RH; EO-visie, 3-9 dec.'05)

Mozart speelde orgel in Haarlem

Het boek "Mozart in de lage landen" lag ooit als paperback bij Het Kruidvat, maar gelukkig is er nu een nieuwe gebonden druk, waarin ook een cd is verpakt. Schrijver Jos van de Zanden vertelt hoe in 1766 vader Leopold Mozart met zijn kinderen Nannerl en Wolfgang op reis door Europa ook de Nederlanden aandoet. Erg verrukt is hij niet van wat hij aantreft, al kan de Hollandse properheid hem wel bekoren, en herstelt zijn zoon dankzij de goede zorgen van het stadhoudelijke hof van een bijna dodelijke ziekte. Heel aardig is het hoofdstuk over het bezoek aan Haarlem. De negenjarige Wolfgang is er amper geweest, maar speelde wel even op het orgel van de Sint Bavo! Belangrijker was de reden van dat bezoek: drukker Enschedé had een Nederlandse versie gemaakt van Leopolds boek voor violisten. De cd bevat een greep uit het werk dat het kleine genie hier schreef, zoals de variaties op "Wilhelmus van Nassau", een paar concertaria's en de symfonie KV22. Uitvoerenden zijn o.a. Miranda van Kralingen en Jaap ter Linden.

J. van de Zanden, "Mozart in de Lage Landen", uitg. Pimento, € 17,90. (RH)

Bachs koor wàs geen koor!

Dat bij Bach het koor een andere omvang had dan bij ons gebruikelijk is was al langer bekend; Duitse musicologen hebben daar bijvoorbeeld al op gewezen. Bachs koor bestond volgens Parrott zelden uit meer dan acht personen en het solistendom bestond niet. De solist heette Concertist en zong zowel aria's en recitatieven als koordelen.

In 2004 nam Jos van Veldhoven een rigoureuze stap: hij dunde voor een opname van de Johannes Passion zijn koor uit tot acht zangers: op iedere

stem één Concertist en één Ripienist. Het ligt voor de hand, dat dat niet erg in de smaak viel bij degenen die graag in een kamerkoor zingen. Het werd nog net geen harde actie, maar Van Veldhovens 'maatregel' deed wel heel wat stof opwaaien. (RH; Zing, jan/febr.'06)

Andrew Parrott, "The essential Bach Choir", The Boydell Press 2000, ISBN 0-85115-786-6 (kijk op www.boydell.co.uk) en Bachs Johannes Passion door Koor en Orkest van de Nederlandse Bachvereniging o.l.v. Jos van Veldhoven, Channel Classics CCS SA 22005-1/2.

Humor in de kerk (en daarbuiten)

Malapropismen (versprekingen)

Ons lid Fran Hamilton stuurde ons het volgende (van ruim 50 jaar geleden op het jongenskoor van Breda):

Tijdens de Goede Vrijdag-plechtigheden maakten we van 'Flectamus genua ... Levate' telkens "Zeg Janus zee'de gij wa? ... Nee, Vader!". Bij het antwoord 'Te rogamus audi nos', was ons antwoord steevast "Heren laat de dames los!" en als wij ons verveelden bij de Maria-litanie na het rozenhoedje, en die kans was destijds groot, omdat wij iedere avond in het Lof moesten zingen, klonk er dikwijls in plaats van 'Bid voor ons', "Nog een ons" of "Ziekenfonds".

Een Zeeuwse kerkmuzikant ('Oom Evert') stuurde ons ook nog wat versprekingen ('misgezongen'). Volgens deze oude "rot" bestond in het Roomse Leven een kerkbestuur uit 'ja-knikkers': hun patroonsfeest was dus 28 december; de heilige Onnozele kinderen.

Uiteraard zongen ze in Zeeland: "Aan U, o Koning der Zeeuwen" en "Hoort jubelend naderen de Zeeuwen", enz. Maar ook: "Zolang er mensen zijn op paarden", "Zo vriendelijk en veilig als m'n nicht", in een huwelijksmis: "Zingt voor de Heer van liefde en trouw, want om je nek, daar hangt ze een touw". In het tweede vers van 'Pelgrimstocht der mensen': "Trekkingen (tractoren) vol met vrouwen" (vol vertrouwen) en "Christus die verzezen is, doet ons samenwonen", met als refrein "Broeder vrijen opgericht". En in 'Looft de Heer al wat gemaakt is': "De slang eet de vis, de vogel en de spreek".

Overigens werken de longen van deze oude "rot" niet meer zo goed. Voor privé-gebruik is psalm 150 dan ook gewijzigd in: "Alles wat adem heeft love de Heer / Maar heb je geen 'asem' dan gaat dat niet meer / Daarom hoop ik later, in de hemel, op meer lucht / en doe het voorlopig nog, op aarde, met gezucht".

Frustraties ...

Uit frustratie met de zondagsmissaaltjes met de eeuwige "herhalings-recepten" van dezelfde Zeeuwse muzikant onder de titel 'Wat dierbare uitgevers aan ons uitgaven - veertig jaar geleden':

De Geest des Heren heeft een nieuw begin gemaakt

Veel bleef bij een begin en heeft maar weinig geraakt.

Nog steeds worden we bedolven onder Heeswijkse pamfletten

En Gooit 't Sticht z'n drukwerk met eeuwig de coupletten.

Wij kerkmuzikanten - wie kan ons inspireren?
Wie geeft ons woord en toon? Waarop we improviseren?
Wat ben je rijk als je bezit Herman Zengerink's folianten.
Hij bewaakte onze muziek, de echte warme orgelklanken.
Dus vrienden speel en zing: "de oprechte Sank"
Met dank aan Van Rossum's troost en de lieve Annie Bank.

Anneke Dotes

Ons lid Pieter de Nijs, voorzitter NSGV Rotterdam en eindredacteur van 'Stemvork', kwam met een tweetal anekdotes voor ons blad:

1) Toen ik ca. 3 of 4 jaar was, werd ik steevast door mijn ouders meegenomen naar de kerk in Kloosterzande (Zeeuws-Vlaanderen). Uiteraard begreep ik niet alles, zo ook in de schuldbelijdenis: "...Daarom smee ik de heilige Maria, altijd maagd ...". Ik wist niet wat maagd was en eigenlijk ook niet zo goed wat smeken betekende. Ik heb jarenlang gedacht dat die twee woorden bij elkaar hoorden als een soort vaste constructie: "iemand altijd maagd smeken". Nog steeds onbegrijpelijk wat dat dan was, maar daarmee was de zin grammaticaal begrijpelijk geworden.

2) e stonden min of meer vooraan bij het zegenen met wijwater. De pastoor doopte de kwast er eens flink in en het meeste water kwam op mij terecht, waarop ik zei: "Gij stommerik!". De pastoor kon alleen het lachen van de mensen om ons heen horen....

Blijf ons uw 'humor in de kerk' sturen; laat anderen meegenieten!

Vacatures

Het bestuur van de **Paulusparochie te Raalte** vraagt voor het dames- en herenkoor m.i.v. 1 januari 2007 een enthousiaste

DIRIGENT M/V

Huidige repetities:	dameskoor dinsdagavond herenkoor donderdagavond Beide koren zingen op diverse zondagen en op feestdagen als gemengd koor
Repertoire:	Alle gangbare liturgische muziek (zowel Latijn, gregoriaans als nederlands)
Vereist niveau:	Minimaal kerkmusicus III
Honorering:	Volgens de kerkelijke richtlijnen
Info:	Dhr. G.H.M. Bijvank: 0572 352155

Bovenstaande functies zijn ook in 1 persoon verenigbaar.

Vacatures

De R.K. Parochie H.Vitus en H.Willibrord te Hilversum vraagt een

ORGANIST M/V

voor de erediensten en begeleiding van het gemengde St.Vituskoor en het nieuw opgerichte kinderkoor.

Inhoud van uw taak:

Muzikale ondersteuning van maandelijks twee hoogmissen op de zondagen (hoogmis om 10.30 uur) en 1 zaterdagavond om 19.00 uur, alsmede tijdens de hoogfeesten (Kerstmis, Pasen enz.) Andere bijzondere vieringen in overleg. Hiermee wordt bedoeld:

- Het verzorgen van orgelmuziek voor aanvang van de dienst en na afloop daarvan.
- Het begeleiden van psalmen, gezangen en volkszang
- Het begeleiden van de koren bij het zingen van meerstemmige missen, motetten enz. Het gemengde koor zingt o.a. werken van Mozart, Schubert Bruckner enz.
- Een enkele keer, in overleg met de dirigent, het bijwonen van een repetitie.
- Het gemengde koor St.Vitus zingt op de vierde zondag van de maand en het kinderkoor op de tweede zondag.

De tweede zaterdag zingt het Vituskoor om 19.00 uur.

De kerk beschikt over een mechanisch sleepladen orgel (twee klavieren en vrij pedaal).

Vereist:

- Een adequate opleiding op het gebied van kerkmuziek en liturgie en specialisatie voor orgel.
- Ervaring in het begeleiden van koren en ondersteuning van de vieringen.
- Affiniteit en respect voor het Rooms Katholieke geloof.

Honorering:

De richtlijnen van het Bisdom zijn hierbij uitgangspunt.

Informatie:

Mw.H.E.M. de Jong-Oremus, voorzitter overlegcommissie koren, tel.035-6212549

Reacties:

U kunt uw sollicitatiebrief richten aan:

Kerkbestuur t.a.v. de heer J.P.Steijaert, J.S.Ritsemalaan 15, 1241 AP Kortenhoef.

Column

Soms loop je er weer eens tegenaan

Een kennis van mij was naar een eucharistieviering in een naburige Friese stad geweest en gaf mij een papiertje met daarop een liedtekst. "Hier, zei ze, ik heb een mooi liedje voor je meegenomen, lijkt mij wel wat voor jouw koor".

Mijn eerste blik op de tekst gaf enige trillingen aan mijn oog, dat krijg ik altijd als ik iets zie wat volgens mij niet helemaal door de beugel kan. Nu heb ik voor een aantal dingen een redelijk wijde beugel, maar waar het kwaliteit van tekst en muziek betreft hanteer ik een strakke maat, liturgisch gerotzooi komt er niet door, zo ook niet dit lied. De tekst zal ik u besparen, de melodie was die van "Home on the ranch", een aardig larmoyant Amerikaans cowboy-smartlapje, dat ik vroeger vaak gespeeld heb toen ik in mijn studietijd in de kroeg als barpianist bijverdiende. Op die plek (de kroeg dus) vind ik het liedje (het liefst voorzien van de originele tekst) op zijn plaats. Ik houd er namelijk het volgende standpunt op na:

Alles heeft zijn eigen plek. In de disco wil ik geen Gregoriaans horen, in de kerk geen muziek die niet strookt met de waardigheid van de eredienst. Als iemand mij vraagt, als ik ergens op een verjaardag, ben om een paar evergreens op de piano te spelen, dan heb ik daar geen enkel probleem mee, ik doe dat graag, die muziek is daar op zijn plaats. Tenslotte kent de lichte muziek ook zijn hoogwaardige klassiekers, denk maar eens aan fraaie standards als "Night and Day", "Over the rainbow", en niet te vergeten veel mooie songs van Gershwin. Als men mij vraagt om "Over the rainbow" in de kerk te spelen, weiger ik dat., het lied staat daar op de verkeerde plaats, zelfs al is er een kerkelijk rijmelarijtje "overgoten met een Jezus-saus" (dank aan Egbert Schoenmaker voor deze typering) bijgemaakt.

Adel verplicht, de Nachtwacht hang je niet op de plee van het Rijksmuseum en voorzie je niet van 21e eeuwse hoeden in felle acrylverf, omdat dat zo'n leuk design is. Een symfonie van Mozart voorzie je niet van een bas, drum en gitaarpartij, alleen omdat die ouwe r.kker van een Mozart zo'n hippe vogel was. Dat je zoiets steeds opnieuw weer moet uitleggen, daar word ik alleen zo moe van.

Frits Haaze